

Τραγούδια της Σίφνου

Ανέκδοτες ηχογραφήσεις: 1930-1998

Παραγωγή:

Φίλοι Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου Μέλπως Μερλιέ,
με την αρωγή της Εταιρείας Σιφναϊκών Μελετών

Επιμέλεια ενθέτου, παραγωγής, έκδοσης:
Μάρκος Φ. Δραγούμης, Θανάσης Μωραϊτης

- Παραγωγή: Φίλοι Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου Μέλπω Μερλιέ, με την αρωγή της Εταιρείας Σιφναϊκών Μελετών
- Χορηγοί: Υπουργείο Πολιτισμού - Υπουργείο Αιγαίου - Ίδρυμα Ι. Φ. Κωστοπούλου
- Οι ηχογραφήσεις έγιναν: το 1930 στην Αθήνα από την Μέλπω Μερλιέ, το 1961 στην Αθήνα από τον Μάρκο Δραγούμη, το 1971 στη Σίφνο από την Δέσποινα Μαζαράκη και το 1998 στη Σίφνο από τον Θανάση Μωραϊτη
- Κείμενα: Μάρκος Φ. Δραγούμης, Θανάσης Μωραϊτης, Αντώνης Γ. Τρούλλος, Τζώνης Ζερβουδάκης, Νεφέλη Κονταρίνη και Γιώργος Θώμος
- Μουσικολογική ανάλυση, σχόλια: Μάρκος Φ. Δραγούμης
- Μετάφραση στα Αγγλικά: Βασίλης Μούσκουρης
- Ηχητική επεξεργασία, mastering: Χρίστος Χατζηνοτάμου / Athens Mastering
- Επιμέλεια ενθέτου, παραγωγής, έκδοσης: Μάρκος Φ. Δραγούμης, Θανάσης Μωραϊτης
- Οι φωτογραφίες ανήκουν στο Μ.Λ.Α. και στα αρχεία των Αντώνη Τρούλλου και Γιώργου Παπαδάκη. Οι φωτογραφήσεις των μουσικών και τραγουδιστών της ηχογράφησης του 1998 έγιναν από την Νεφέλη Κονταρίνη και τον Γιώργο Θώμο και παραχωρήθηκαν από αυτούς στο Μ.Λ.Α. Η γκραβούρα μας δόθηκε από την Εταιρεία Σιφναϊκών Μελετών.
- Φωτογραφία εξωφύλλου: Στιγμιότυπο από την καθημερινή ζωή στον Ταξιάρχη του Βαθιού στη Σίφνο το 1960 (δόθηκε στο Μ.Λ.Α. από τον Βασίλη Οικονόμου)
- Στοιχειοθεσία, layout, σχεδιασμός εξωφύλλου: *Altsy*
- Εκτύπωση: *Fabel sound*
- Έκδοση: Οκτώβριος 2001
- Copyright: Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών

Οι Φίλοι του Μουσικού Λαογραφικού Αρχείου Μέλπω Μερλιέ ευχαριστούν:

- την Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού και ιδιαίτερα την κα Τέτη Χατζηνικολάου για το συνεχές ενδιαφέρον της για τις δραστηριότητες του Μ.Λ.Α.
- τον Υπουργό Αιγαίου κ. Νίκο Σηφουνάκη για την οικονομική κάλυψη μέρους του κόστους αυτής της παραγωγής
- τον κ. Manuel Baud-Bovy, τα Fonds Samuel Baud-Bovy και την Βιβλιοθήκη του Ωδείου Γενεύης, για την άδεια που μας παραχώρησαν να δημοσιεύσουμε εδώ τις ηχογραφήσεις που έκανε το 1971 στη Σίφνο η Δέσποινα Μαζαράκη
- την Εταιρεία Σιφναϊκών Μελετών, και ιδιαίτερα τους: Τζώνη Ζερβουδάκη, Μαργαρίτα Βασταρδή και Κώστα Καλογήρου για την αρωγή τους στην έκδοση και για την ευγενική τους διάθεση
- τον Μίμη Ντ. Λεμονή για τις πληροφορίες του σχετικά με τα βιογραφικά στοιχεία του Αντώνη Κόμη ή Μουγάδη
- την Νεφέλη Κονταρίνη και τον Γιώργο Θώμο για την βοήθειά τους στην οργάνωση της ηχογράφησης στο σπίτι τους στην Απολλωνία Σίφνου το 1998
- όλους τους μουσικούς και τραγουδιστές που με μεγάλη προθυμία δέχτηκαν να βοηθήσουν αφιλοκερδώς στην πληρέστερη καταγραφή της μουσικής του νησιού τους
- τον κ. Αντώνη Τρούλλο για την άδειά του να συμπεριλάβουμε στο ένθετο αποσπάσματα από εργασίες του καθώς και για τις πληροφορίες που μας έδωσε για τους μουσικούς και τα τραγούδια
- τον Γιώργο Παπαδάκη για την άδειά του να χρησιμοποιήσουμε τη σπάνια φωτογραφία, από το βιβλίο του *Λαϊκοί πραχτικοί οργανοπαίχτες* (Αθήνα 1983, σ. 56), στην οποία εικονίζεται ο Δημήτρης Βλαχόπουλος να παίζει λαούτο σε μian εκδήλωση του 1945
- τον Βασίλη Οικονόμου για την παραχώρηση της φωτογραφίας του εξωφύλλου
- τον κ. Γιάννη Κωστόπουλο για το συνεχές ενδιαφέρον του προς το Μ.Λ.Α.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

του Μάρκου Φ. Δραγούμη

Οι Σιφνιοί οργανοπαίκτες συνηθίζουν να συνοδεύουν το τραγούδι τους με το βιολί και το λαούτο με έναν τρόπο που είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακός. Τα βιολιά κινούνται με θαυμαστή άνεση σε πολύ μεγαλύτερη έκταση από αυτήν που χρησιμοποιούν οι φωνές, υπογραμμίζοντας τα ευρύτερα χαρακτηριστικά της κλίμακας, σχολιάζοντας με ευστοχία την κάθε φράση του μέλους και εφευρίσκοντας ειδικά ηχοχρώματα, ιδίως στις χαμηλότερες νότες, για να κάνουν τη συνοδεία τους πιο ενδιαφέρουσα. Τα λαούτα πάλι, αντί ν' αρκούνται σ' έναν παθητικό ρόλο, αναδεικνύονται σε μια σχεδόν ανεξάρτητη δεύτερη φωνή, επιδιδόμενα συστηματικά στον τονισμό του πρώτου από τα δύο αδύνατα μέρη του μέτρου και ξεσπώντας σποραδικά και απροσδόκητα σε δυνατά tremoli. Όσο για τους τραγουδιστές, όλοι, παλιοί και νέοι, είτε το ξέρουν, είτε όχι, ελέγχουν αριστοτεχνικά τη φωνή τους, έτσι ώστε να αποδίδουν στην εντέλεια τα όσα απαιτεί μια μουσική, που αντλεί όλη της τη χάρη από τη σωστή χρήση ενός συστήματος μη συγκερασμένων διαστημάτων με τον τρόπο που

αυτό διαμορφώνεται στα επιμέρους διατονικά ή χρωματικά τετράχορδα, πεντάχορδα κτλ.

Οι ηχογραφήσεις που περιέχονται σε αυτό το cd προέρχονται από τα έτη 1930, 1961, 1971, και 1998. Ανήκουν στο Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο (Μ.Λ.Α.), εκτός από εκείνες του 1971 που μας παραχωρήθηκαν από τα Fonds Samuel Baud-Bovy της Βιβλιοθήκης του Ωδείου της Γενεύης με τη μεσολάβηση του κ. Manuel Baud-Bovy. Οι ηχογραφήσεις του 1930 έγιναν από την Μέλπω Μερλιέ και τους συνεργάτες της στην Αθήνα στο θέατρο Αλάμπρα, που βρισκόταν τότε στην οδό Χαλκοκονδύλη. Στην ηχογράφιση αυτή έλαβαν μέρος μουσικοί από όλα τα διαμερίσματα της χώρας και η συλλογή των 222 δίσκων 78 στροφών που σχηματίστηκε με αυτό το υλικό χρησιμοποιήθηκε για να μελετηθεί μόνο από τους ειδικούς. Για τις ηχογραφήσεις του 1998 που προγραμματίστηκαν από το Μ.Λ.Α. παραπέμω στο επόμενο κείμενο του Θανάση Μωραΐτη. Οι ηχογραφήσεις του 1961 προέκυψαν τυχαία. Τρεις μουσικοί από τη

Σίφνο είχαν έρθει στην Αθήνα για να πούνε τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα στους πρωτευσσιάνους συμπατριώτες τους. Ο φίλος μου Γιάννης Άννινος που είχε δεσμούς με τη Σίφνο, όταν το έμαθε κανόνισε ώστε να τους ηχογραφήσουμε.

Τέλος τα δείγματα του 1971 μαγνητοφωνήθηκαν από την εθνομουσικολόγο Δέσποινα Μαζαράκη (1914-1989) στη Χρυσοπηγή της Σίφνου και κατόπιν δόθηκαν μαζί με άλλο υλικό, επίσης από τη Σίφνο, στον Samuel Baud-Bovy (1906-1986) για το αρχείο του.